

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนากำลังคนของประเทศให้มีคุณภาพ กำลังคนที่มีคุณภาพย่อมจะพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองได้อย่างรวดเร็ว พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 5-38) กำหนดบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา สิทธิหน้าที่ทางการศึกษาระบบการศึกษา แนวทางการจัดการศึกษา การบริหารและการจัดการศึกษา มาตรฐานและการประกันคุณภาพ ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา เทคโนโลยีทางการศึกษา ในการจัดการศึกษาให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้วย

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเป็นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ เป็นคนรู้จักคิด วิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม รู้จักพึ่งตนเอง สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543, หน้า 1)

ภารกิจหลักที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียน คือ การดำเนินการให้มีการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ให้สามารถสร้างเสริมนักเรียนให้มีพัฒนาการทุกด้านเต็มตามวัยและ ตามศักยภาพ บุคลากรสำคัญที่จะเป็นผู้ปฏิบัติภารกิจหลักนี้ให้บรรลุผล คือครูผู้สอน แต่ครูผู้สอนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงาน เจตคติต่อวิชาชีพ บุคลิกภาพและความต้องการ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องรวมพลังของครูที่มีความแตกต่างกันนี้ ให้สามารถปฏิบัติภารกิจของตน คือ การสอนจนประสบความสำเร็จตามความต้องการของหน่วยงาน ในขณะที่เดียวกันก็มีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในการทำงานให้แก่ครูทุกคนในโรงเรียน เพื่อสร้างเสริมขวัญและกำลังใจให้ครูสามารถปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนของตนให้ดียิ่งขึ้นอยู่เสมอ และตรงตามความต้องการการพัฒนาของนักเรียนด้วยเทคนิควิธีการที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นหรือเป็นครูที่เรียกว่าครูมืออาชีพ การนิเทศที่จัดขึ้นภายในโรงเรียนโดยความร่วมมือของครูทุกคนในโรงเรียน จึงเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหาร

โรงเรียนที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จในการรวมพลังและการพัฒนาครูให้มีความสามารถแลกเปลี่ยน
 ประสบการณ์ และร่วมมือกันวางแผนพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพสูง ในขณะที่เดียวกันครูก็มีความมั่นใจ
 มีขวัญกำลังใจดี มีความภาคภูมิใจแล้ว ก็จะปรับปรุงการจัดการจัดการเรียนการสอนของตนเองให้ดีขึ้น
 เสมอจนเป็นนิสัย ทำให้เกิดการพัฒนาที่ถาวร ดังมีคำกล่าวว่าการจัดการที่ดีเป็นคุณแก่เขาไปสู่
 ความสำเร็จขององค์กร การนิเทศที่ดีนำไปสู่การจัดการที่ดี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,
 2541, หน้า 52) และตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)
 พ.ศ. 2545 (2545, หน้า 13) กำหนดให้จัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังปรากฏในมาตรา
 22 หมวด 4 แต่ครูจำนวนมากไม่ได้นำแนวปฏิบัติดังกล่าวไปดำเนินการจัดการเรียนการสอนเท่าที่ควร
 ยังสอนโดยครูมีบทบาทที่สำคัญมากกว่าให้ผู้เรียนมีบทบาทมากที่สุดซึ่งมีความสอดคล้องกับคำกล่าว
 ของ พลลัคนท์ โปธิศรีทอง (2542, หน้า 10) ที่ว่าการเรียนการสอนยังเน้นการสอนของครู ไม่เน้นการ
 เรียนรู้ของผู้เรียน ยังเน้นการเรียนแบบท่องจำครูยังคงเป็นผู้ตัดสินใจในทุกเรื่อง ผู้เรียนยังคงเป็นผู้คิด
 ไม่เป็น ทำไม่เป็น แก้ปัญหาไม่ได้ รอแต่เป็นผู้รับ ประทีป ulyamชัย (2542, หน้า 8) ได้กล่าวว่าในการที่
 จะกระตุ้นและส่งเสริมให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากขึ้นนั้น การนิเทศ
 ภายใน สามารถนำไปใช้ได้เหมาะสม ทั้งนี้เพราะเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยให้ครูพัฒนา
 คุณภาพการสอนให้ดียิ่งขึ้น ผู้ที่ทำหน้าที่นี้เทศเป็นบุคคลที่อยู่ในโรงเรียนมีความใกล้ชิดกับครูและ
 นักเรียนมากกว่าผู้อื่น ย่อมมองเห็นแนวทางและวิธีการนิเทศได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้การนิเทศ
 ภายในเป็นบุคลากรที่คุ้นเคยและเป็นกันเอง กมล ภูประเสริฐ (2544, หน้า 59) ได้กล่าวไว้ว่า ครูส่วนมาก
 ยังยึดถือความรู้สึกเดิมกันอยู่ว่าผู้นิเทศต้องมีคุณสมบัติเหนือกว่าผู้รับการนิเทศ ทำให้เกิดการไม่ยอมรับ
 และการไม่กล้าปฏิบัติงานนิเทศ แต่ความเป็นจริงแล้วการนิเทศภายใน เป็นการช่วยดึงความสามารถ
 พิเศษของแต่ละคนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคลอื่นๆ ในหมู่คณะเพื่อให้เกิดพลังความคิด พลังที่จะ
 ผลักดันกิจการต่างๆ ให้ก้าวไปข้างหน้าอย่างดี การศึกษาถือเป็นหัวใจของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ
 คน ให้ถึงพร้อมสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ

การนิเทศการศึกษาจึงมีความสำคัญของหน่วยงานทางการศึกษา เพื่อให้การดำเนินการ
 จัดการเรียนการสอนในโรงเรียน สามารถสร้างเสริมนักเรียนให้มีพัฒนาการทุกด้านเต็มตามศักยภาพ
 ดังนั้น การนิเทศที่จัดขึ้นทุกหน่วยงานโดยความร่วมมือของบุคลากรทุกคน จึงเป็นเครื่องมือสำคัญ
 อย่างหนึ่งของผู้บริหาร ที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จในการรวมพลังเพื่อการพัฒนาครูให้มีความสามารถ
 ในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเองให้ดียิ่งขึ้น ตอบสนองหลักสูตรยิ่งขึ้น ได้แลกเปลี่ยน
 ประสบการณ์และร่วมมือกันวางแผนพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ในขณะที่เดียวกันครูก็มีความมั่นใจ
 มีขวัญและกำลังใจดี มีความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงานของตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการ

การประถมศึกษาแห่งชาติ, 2544, หน้า 74)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงตรา เขต 2 รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน 7 อำเภอ คือ อำเภอลองเขื่อน อำเภอท่าตะเียบ อำเภอบางคล้า อำเภอแปลงยาว อำเภอพนมสารคาม อำเภอรสาธิน และอำเภอสนามชัยเขต ซึ่งมีจำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 182 แห่ง ผู้วิจัยจึงสนใจในการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการนิเทศภายในตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงตรา เขต 2 เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการศึกษาของประเทศ ในการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และเพื่อเป็นการนำข้อมูลจากการวิจัยนี้ไปใช้ประโยชน์ในด้านการวางแผน และเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาและปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงตรา ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาปัญหาการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงตรา เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการนิเทศภายในของโรงเรียนของผู้บริหาร และครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงตรา เขต 2 จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงตรา เขต 2

1.3 ความสำคัญของการวิจัย

1.3.1 ผลของการวิจัยจะเป็นคู่มือพื้นฐานในการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

1.3.2 เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษา

1.3.3 ผลของการศึกษาค้นคว้าจะทำให้ทราบถึงปัญหาและข้อเสนอแนะการนิเทศภายในตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงตรา เขต 2 เพื่อนำไปปรับปรุง พัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

1.4. ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปัญหาการนิเทศภายในตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาละเซิงเทรา เขต 2 ตามแนวทางกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน 4 ขั้นตอน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546, หน้า 36) คือ

- 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ
- 2) การวางแผนการนิเทศ
- 3) การปฏิบัติการนิเทศ
- 4) การประเมินผล

1.4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาละเซิงเทรา เขต 2 จำนวน 182 แห่ง ครูผู้สอน จำนวน 2,103 คน

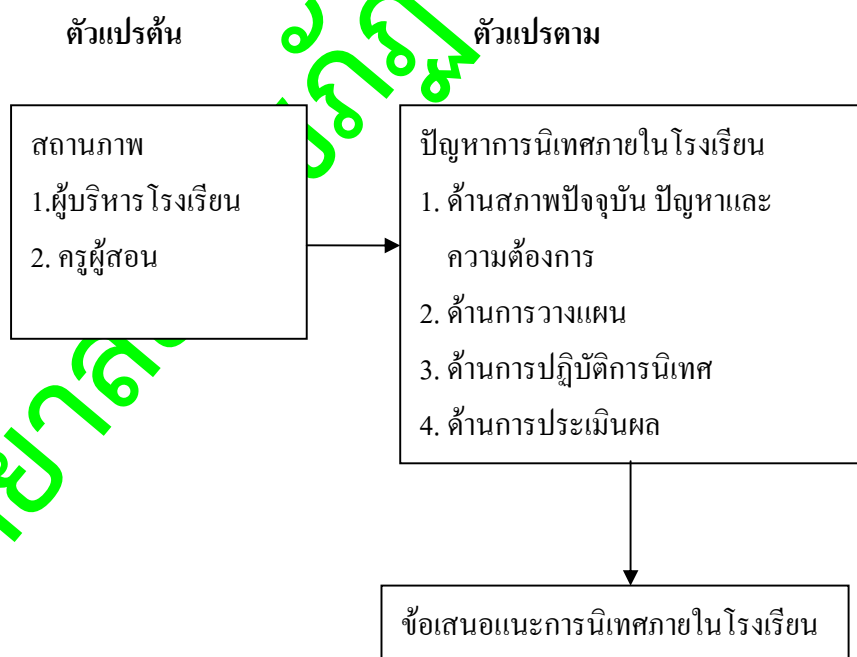
2) กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาละเซิงเทรา เขต 2 ได้มาโดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง เป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 182 คน และครูผู้สอน 182 คน รวม 364 คน

1.4.3 ตัวแปรที่ศึกษา มีดังนี้

- 1) ตัวแปรต้น ได้แก่อัตราภาพ จำแนกเป็น
 - (1) ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาละเซิงเทรา เขต 2
 - (2) ครูผู้สอนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาละเซิงเทรา เขต 2
- 2) ตัวแปรตาม ได้แก่ ปัญหาและข้อเสนอแนะการนิเทศภายในโรงเรียนจำแนก 4 ด้าน ดังนี้
 - (1) ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ
 - (2) ด้านการวางแผน
 - (3) ด้านการปฏิบัติการนิเทศ
 - (4) ด้านการประเมินผล

1.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการนิเทศภายในตามความคิดของครูและผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 ผู้วิจัยยึดกรอบแนวคิดจากกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546, หน้า 36) ได้เสนอขั้นตอนการนิเทศภายในไว้ 4 ขั้นตอน คือ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การวางแผน การปฏิบัติการนิเทศและการประเมินผล จากนั้นผู้วิจัยได้ประสานแนวคิด โดยพิจารณาถึงสภาพที่จะส่งผลต่อการวิจัยว่า มีผลต่อการทำงานของสถานศึกษาในด้านต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดในการวิจัยเช่นเดียวกับงานวิจัยของ สุขชัย บุญสิทธิ (2548, หน้า 11) ที่ศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการรูปแบบและกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดสกลนคร ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.6 สมมติฐานการวิจัย

ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 แตกต่างกัน

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.7.1 ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง อุปสรรคหรือข้อขัดข้องต่าง ๆ ที่ทำให้การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 เป็นไปอย่างไม่ราบรื่น ทำให้การนิเทศไม่มีประสิทธิภาพตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน 4 ด้าน ดังนี้

1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ หมายถึง การสำรวจหาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพเป็นจริงที่กำลังเป็นอยู่ หรือที่เห็นผลอยู่ในขณะดำเนินการนิเทศภายใน

2) การวางแผน หมายถึง การพิจารณา กำหนดสิ่งที่จะกระทำในอนาคต ซึ่งคิดว่าดีที่สุดเหมาะสมที่สุด โดยกำหนดจุดประสงค์ เป้าหมาย หรือผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น มีการกำหนดทรัพยากร ระบบแนวการปฏิบัติที่ต้องดำเนินการ และกำหนดบุคคลที่จะต้องรับผิดชอบก่อนจะลงมือทำ

3) การปฏิบัติการนิเทศ หมายถึง การดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนดในโครงการนิเทศภายในโรงเรียน ได้แก่ การเตรียมความพร้อมด้านการนิเทศ แล้วจึงลงมือปฏิบัติตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ในโครงการนิเทศภายในโรงเรียน

4) การประเมินผล หมายถึง การตรวจสอบความสำเร็จของโครงการกับการนิเทศ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนที่กำหนดไว้

1.7.2 ข้อเสนอแนะการนิเทศภายใน หมายถึง ข้อคิดเห็นหรือแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารและครู ซึ่งมีต่อกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2

1.7.3 ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 จำนวน 182 คน

1.7.4 ครูผู้สอน หมายถึง ครูผู้สอนที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ครูวิชาการ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 ทุกโรงเรียน จำนวน 182 คน

1.7.5 โรงเรียน หมายถึง สถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกโรงเรียน

1.7.6 เขตพื้นที่การศึกษา หมายถึง เขตพื้นที่ศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 ซึ่งเกิดขึ้นตามประกาศกฎกระทรวงเรื่องการแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546

1.7.7 ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกทางด้านความรู้สึก ความเชื่อและการตัดสินใจต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยอาศัยความรู้ การรับรู้ประสบการณ์และสภาพแวดล้อมในขณะนั้นเป็นฐานในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีต่อปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี